

رتبه‌بندی دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های ایران

علیرضا اقبالی *

ریحانه گسگری **

احمد رستمی ***

تاریخ دریافت ۸۳/۸/۱۸ تاریخ پذیرش ۸۴/۱/۳۰

چکیده

در این مقاله دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های کشور براساس مقالات منتشر شده از سوی اعضای هیأت علمی آنها در ۹ مجله علمی معتبر داخلی فارسی زبان، طی سال‌های ۱۳۷۰-۱۳۸۲ رتبه‌بندی شده است. ابتدا رتبه‌بندی براساس تعداد مقاله و تعداد کل صفحات چاپ شده صورت گرفت، سپس سه تعدیل در آن اعمال گردید. اندازه صفحات مجلات، ضریب پژوهشی مجله و نمره علمی نویسندگان از جمله آن تعدیلات است.

طبقه‌بندی JEL: A19, Z19.

کلید واژه: دانشکده‌های اقتصاد، رتبه‌بندی، مجلات علمی پژوهشی، مجلات علمی ترویجی، مقالات، تعدیل.

---

* عضو هیأت علمی اقتصاد دانشگاه آزاد اسلامی - واحد آبادان - خرمشهر - دانشجوی دکتری دانشگاه تهران.
Areghbali@yahoo.com.

** عضو هیأت علمی اقتصاد دانشگاه آزاد اسلامی واحد آبادان - خرمشهر.

*** کارشناس ارشد برنامه‌ریزی توسعه اقتصادی.

محصول دانشگاه‌ها و مراکز دانشگاهی بسیار متنوع و ناهمگن است. این مسأله می‌تواند علت‌های بسیاری را در ذهن خواننده ایجاد کند. وجود رشته‌های متنوع، اعضای هیأت علمی مختلف، نوع و کیفیت تدریس، کیفیت برگزاری امتحانات و اصولاً کیفیت دانشجویان جذب شده در دانشگاه‌های مختلف می‌تواند سبب این ناهمگنی باشد. بر این اساس رتبه‌بندی دانشگاه‌ها که از داده‌ها و ستانده‌های متفاوتی برخوردارند، بسیار مشکل و حساسیت‌زا می‌شود و اصولاً مورد استقبال بسیاری از اعضای هیأت علمی و مدیران اجرایی دانشگاه‌ها قرار نمی‌گیرد.

در بسیاری از تلاش‌های صورت گرفته سعی می‌شود در فضای مورد مطالعه نوعی همگنی ایجاد شود. مثلاً به جای رتبه‌بندی کل دانشگاه‌ها سعی شده که دانشکده‌ها و یا دانشکده‌های مشخصی رتبه‌بندی شود. مانند رتبه‌بندی دانشکده‌های اقتصاد، حقوق و بازرگانی در دانشگاه‌های آمریکا. این مسأله می‌تواند قسمت قابل ملاحظه‌ای از مشکلات را که به علت وجود رشته‌های متنوع در دانشگاه‌ها است، از پیش رو بردارد. بسیاری از دانشگاه‌ها اصولاً در حوزه خاصی از علوم و فنون به فعالیت مشغولند. مثلاً در ایران دانشگاه‌هایی چون صنعتی شریف، صنعتی امیر کبیر، علم و صنعت، خواجه نصیرالدین طوسی و یا صنعتی اصفهان در رشته‌های فنی مهندسی و علوم پایه مشغول به فعالیت هستند، در حالی که دانشگاهی چون علامه طباطبایی در حوزه علوم انسانی فعالیت می‌کند. حال اگر مسأله دانشگاه تربیت مدرس را که فقط در سطح تحصیلات تکمیلی کار می‌کند نیز در نظر گرفته شود، ارائه الگویی برای رتبه‌بندی آنها بسیار مشکل می‌شود و در این صورت به نظر می‌رسد نتایج حاصل نیز خیلی قابل اعتماد نباشد.

بنا بر این رتبه‌بندی هرچه در گروه خاص، دانشگاه‌های خاص و هم طبقه صورت گیرد، به دلیل به‌وجود آوردن فضایی همگن‌تر منطقی‌تر است. با این حال حساسیت‌ها و اعتراضات به نتایج رتبه‌بندی به‌خصوص در چنین حالتی تشدید می‌شود. مثلاً در سال ۱۹۹۷ حدود یکصد و پنجاه تن از مسؤولان دانشگاه‌ها به رتبه‌بندی مجله "گزارش جهانی و اخبار آمریکا"^۱ اعتراض کردند. این مسأله تا حدودی طبیعی است زیرا نتایج رتبه‌بندی بر پذیرش دانشجو و قوانین دانشگاه تأثیر می‌گذارد. مراکز و نشریاتی که رتبه‌بندی از سوی آنها صورت می‌گیرد، مرتب از سوی دولت، نمایندگان، رؤسای دانشگاه‌ها و مجلات دانشجویی تحت فشار هستند و ممکن است فشارهای مربوطه بر نتایج اعلام شده تأثیر بگذارد. از سوی دیگر نتایج سبب تغییر و تحولات قابل ملاحظه‌ای در ترکیب رییس و یا اعضای هیأت ریسه می‌شود. (کارت^۲، ۴۶، ۱۹۹۸-۵۳)

اما به‌طور کلی مشکلاتی که عموماً رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی دارند را می‌توان به‌صورت زیر فهرست کرد (کرستین^۳، ۲۰۰۰):

- ۱- به‌صورت بالقوه نمی‌توان کیفیت آموزش را تعیین کرد،
- ۲- ممکن است روش به‌کار گرفته شده برای دانشکده‌ای مهم و برای دیگری مهم نباشد،

1- U.S News & World Record.
2- Carter Terry.
3- Kersten G.

۳- از آنجایی که این روش ممکن است امتیازاتی را بر دانشگاه‌ها، دانشکده‌ها و یا دانشکده‌ها در بر داشته باشد، امکان دارد از سوی آنها اطلاعات نادرست و گمراه کننده به نهادها و مؤسسات رتبه‌بندی داده شود زیرا تهیه اطلاعات و آمار از دانشگاه‌ها، عملاً امکان پذیر نیست و یا بسیار پرهزینه است،

۴- چون مؤسسات رتبه‌بندی اغلب روش خود را تغییر می‌دهند ممکن است رتبه یک دانشگاه، دانشکده و یا دانشکده بدون تغییر شرایط تغییر کند و این مسأله سبب حساسیت شود،

۵- ممکن است تفاوت‌های ناچیز که از لحاظ آماری اهمیتی نداشته باشد سبب رتبه‌های مختلف شود. به عبارت دیگر ممکن است تفاوت‌های ناچیز از لحاظ آماری، با رتبه‌بندی بزرگ و پر اهمیت شوند. و این مسأله می‌تواند مخاطبان رتبه‌بندی، به خصوص مردم عادی را دچار نتایج اشتباه کند.

رتبه‌بندی مراکز علمی و دانشگاهی با ابزار و شاخص‌های متفاوتی صورت می‌گیرد. در بعضی از دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی، پژوهش مهم‌ترین عامل در رتبه‌بندی است. بر این اساس مخارج کل پژوهش و توسعه به عنوان معیاری برای شاخص توسعه آن دانشگاه به کار می‌رود. در بعضی دیگر از طبقه‌بندی‌ها به حجم کارهای پژوهشی استناد می‌شود. در بعضی دیگر از طبقه‌بندی‌ها به میزان فارغ‌التحصیلان حقوق و دستمزد آنها در ابتدای اشتغال، درصد جذب و درصد عدم جذب استناد می‌شود.

۲- مروری بر مطالعات گذشته

شوتز^۴ (۱۹۹۳، ۱۵-۱۸) در مقاله خود دانشکده‌های بازرگانی دانشگاه‌های آمریکا را با شاخص‌هایی مانند متوسط نمره آزمون پذیرش، درصد متقاضیانی که در آزمون ورودی موفق به ورود به دانشگاه نشده‌اند، درصد دانشجویانی که تجربه کار در گذشته را دارند، متوسط دستمزد فارغ‌التحصیلان در بدو کار، درصد فارغ‌التحصیلانی که پس از دوره فارغ‌التحصیلی مشغول به کار هستند، شهرت دانشکده‌ها بر اساس رتبه‌بندی‌های منتشر شده در گذشته، نسبت تعداد دانشجویان به کل اعضای هیأت علمی تمام وقت، نسبت دانشجویان بازرگانی به کل دانشجویان دانشگاه یا دانشکده، مقایسه استفاده از کامپیوتر در برنامه‌های تحصیلی، نسبت دانشجویان به تعداد کامپیوترهایی که در دسترس آنهاست، نسبت تعداد کلاس‌هایی که برای تدریس در دانشکده تجهیز شده‌اند، درصد پروفیسورهای ارشد در دانشکده، درصد اعضای هیأت علمی که کتاب‌های درسی منتشر کرده‌اند، درصد اعضای هیأت علمی که مقالاتی در مجلات دانشگاهی داشته‌اند و متوسط تعداد مقالات و کتاب‌های منتشر شده توسط هر عضو هیأت علمی رتبه‌بندی کرد. دسانسکی و ورنون^۵ (۱۹۹۸، ۱۵۷-۱۷۰) ضمن معرفی هشت رتبه‌بندی صورت گرفته به ارزیابی آنها پرداخته و ضمن تعدیل یکی از آنها به رتبه‌بندی دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های ایالات متحده آمریکا پرداخته‌اند. رتبه‌بندی مورد نظر آنها که در حقیقت یک شاخص رتبه‌بندی براساس پژوهش است براساس درجه علمی مقالات چاپ شده در مجلات معتبر علمی است. مجلات در نظر گرفته شده برای چاپ

4- Schatz M.

5- Dusansky R.

- 1- American Economic Review (AER)
- 2- International Economic Review (IER)
- 3- Econometrica
- 4- Journal of Economic Theory (JET)
- 5- Journal of Political Economy (JPE)
- 6- Quarterly Journal of Economics (QJE)
- 7- Review of Economic Studies (RES)
- 8- Review of Economics and statistics (REAS)

در مطالعه‌ای که قبلاً توسط لابند و پیتی^۶ (۱۹۹۴، ۶۴۰-۶۶۶) صورت گرفته بود امتیازهای متفاوتی به مجلات فوق داده شده بود که بر حسب درجه تخصصی آنها بوده است. امتیازهای مورد نظر عبارتند از:

$$AER = ۱, E = ۰/۵۱, IER = ۰/۹, JET = ۰/۲۳, JPE = ۰/۳۶, QJE = ۰/۲۸, \\ RES = ۰/۳۸, RES = ۰/۲۸$$

نوع دیگر رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و دانشکده‌های وابسته بر اساس بررسی خدمات ارائه شده از سوی آنهاست. شورای پژوهش ملی^۷ که به آکادمی ملی علوم^۸ وابسته است، رتبه‌بندی ۴۱ دوره دکتری رشته‌های مختلف دانشگاهی آمریکا (از جمله اقتصاد) را منتشر می‌سازد. این گزارش مورد توجه بسیاری از علاقه‌مندان به آموزش عالی به خصوص برای متقاضیان دوره دکتری است.

موارد امتیاز بندی توسط شورای پژوهش ملی عبارتند از:

۱- کیفیت بالای برنامه‌های آموزشی دانشکده‌ها،

۲- اثر بخشی برنامه‌ها در زمینه پرورش دانشمندان و محققان.

یکی دیگر از مراکز رتبه‌بندی کالج‌های آمریکا، مجله "گزارش جهانی و اخبار آمریکا" است^۹ که هر ساله فهرست بهترین دانشگاه‌های آمریکا را که به کار آموزش دانشجویان تحصیلات تکمیلی می‌پردازند و بیشترین پذیرش و ثبت نام دوره دکتری را دارند، منتشر می‌کند. کای - لیو و همکاران^{۱۰} (۲۰۰۴) با استفاده از چند شاخص عملکرد پژوهشی و دانشگاهی شامل جوایز نوبل طی سال‌های ۲۰۰۲-۱۹۱۱، تعداد پژوهشگران در سطوح بالا، مقالات چاپ شده و عملکرد سرانه اعضای هیأت علمی، به رتبه‌بندی ۵۰۰ دانشگاه برتر دنیا پرداخته‌اند. اسکات و میتاس^{۱۱} (۱۹۹۶) با استفاده از تعداد کل صفحات چاپ شده مقالات اعضای هیأت علمی در ۳۶ مجله علمی برتر رشته اقتصاد، به رتبه‌بندی دانشکده‌های دانشگاه‌های آمریکا پرداختند. آنها مقالات را بر اساس دو عامل تعدیل کردند. یکی بر اساس تعداد نویسندگان هر مقاله و دیگری اندازه مقاله. اندازه مقاله بر اساس نسبت تعداد کلماتی که در هر صفحه از مجله مورد نظر چاپ می‌شود تعدیل می‌شود. بر این اساس اندازه مجله AER^{۱۲} برابر عدد یک در نظر گرفته شده و تعداد کلمه در هر صفحه از مجله می‌تواند

6- Laband D.

7- The National Research Council (NRC).

8- National Academy of Sciences.

9- U.S News and world Report(USNWR).

10- Cai-Liu N.

11- Scott L.

12- American Economic Review.

نسبت به عدد یک، ضریبی برای آن مجله منظور شود. کلابتزداک، مامونیتز و استیگوس (۳۷۸، ۲۰۰۱-۴۰۰) بر اساس ۳۰ مجله اقتصادی به رتبه‌بندی دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های دنیا (تا رتبه ۲۰۰) و دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های اروپا (تا رتبه ۱۲۰) پرداخته‌اند. روش کار آنها تعدیل سن و اندازه مجله و همین طور ارزش‌گذاری مجلات اقتصادی دانشگاهی بر اساس مجله گزارش ارجاع (JCR)^{۱۳} است. این مجله، مجلات علمی را براساس ارجاع ویا نقل و قول‌هایی که از آنها می‌شود ارزش‌گذاری می‌کند.

در ایران نیز در خصوص رتبه‌بندی تلاش‌هایی صورت گرفته است که به دو مورد از آن اشاره می‌شود. اقبالی و همکاران (۱۳۸۱) به رتبه‌بندی مراکز مناطق ده گانه دانشگاه پیام نور با روش تاکسونومی عددی پرداخته‌اند. در این گزارش، مدل معرفی شده دارای ۵۱ شاخص است که ۱۱ شاخص آن به بخش آموزش، ۸ شاخص به بخش پژوهش، ۹ شاخص به بخش امور دانشجویی، ۸ شاخص به امور فرهنگی، ۵ شاخص به بخش عمرانی و ۱۰ شاخص به بخش اداری - مالی اختصاص دارد. رتبه‌بندی صورت گرفته ابتدا بر اساس زیر مجموعه‌های فوق انجام شده، سپس بر اساس مجموع ۵۱ شاخص صورت گرفته است. وزارت علوم و آموزش عالی (۱۳۶۹) پژوهشی انجام داد که در این تحقیق با استفاده از ۱۱ متغیر دانشگاه‌های کشور از نظر سطح توسعه‌یافتگی طبقه‌بندی شده‌اند. شاخص‌های مورد نظر عبارتند از میزان بودجه تحقیقاتی، تعداد طرح تحقیقاتی، تعداد مدرس، تعداد کتب منتشر شده، تعدادمقاله منتشر شده، تعداد پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تعداد سمینارها، تعداد مجله‌ها، تعداد سفر علمی، تعداد کل دانشجو و تعداد دانشجوی کارشناسی ارشد.

۳- دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های کشور

پذیرش دانشجو در دانشگاه‌های ایران به دو شیوه و از طریق دو کنکور جداگانه صورت می‌گیرد که عبارتند از: پذیرش دانشجو از طریق آزمون وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و دیگری، پذیرش دانشجو از طریق کنکور دانشگاه آزاد اسلامی. دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به روش‌های مختلف از قبیل پذیرش دانشجو در دوره‌های روزانه، شبانه و دوره‌های نیمه‌حضوری اقدام می‌کند. جدول شماره ۱ دانشکده‌های اقتصاد کشور را با گرایش‌های مختلف نشان می‌دهد.

۴- مدل

در این مقاله از امتیاز پژوهشی دانشکده‌ها، به‌عنوان ضابطه رتبه‌بندی استفاده شده است. امتیاز برگرفته و محاسبه شده برای این روش، امتیاز حاصل از چاپ مقالات اقتصادی در ۹ نشریه زیر طی سال‌های ۱۳۷۰ تا ۱۳۸۲ است.

۱- "مجله تحقیقات اقتصادی"، انتشارات دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران،

۲- "فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران"، انتشارات دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی،

۳- "پژوهشنامه بازرگانی"، انتشارات مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی،

جدول شماره ۱- دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های کشور

ردیف	دانشکده اقتصاد	گرایش
۱	دانشگاه ارومیه	نظری
۲	دانشگاه اصفهان	نظری
۳	دانشگاه الزهرا	نظری، بازرگانی
۴	دانشگاه ایلام	بازرگانی
۵	دانشگاه بوعلی سینا همدان	نظری، بازرگانی
۶	دانشگاه تبریز	نظری، بازرگانی
۷	دانشگاه تهران	نظری
۸	دانشگاه رازی کرمانشاه	بازرگانی
۹	دانشگاه سیستان بلوچستان	صنعتی، بازرگانی، کشاورزی
۱۰	دانشگاه شهید باهنر کرمان	بازرگانی
۱۱	دانشگاه شهید بهشتی	پول، نظری، صنعتی، بازرگانی
۱۲	دانشگاه شهید چمران اهواز	نظری، بازرگانی
۱۳	دانشگاه شیراز	نظری
۱۴	دانشگاه علامه طباطبایی	بازرگانی، کشاورزی، نظری، صنعتی
۱۵	دانشگاه فردوسی مشهد	بازرگانی، نظری
۱۶	دانشگاه مازندران	بازرگانی، نظری
۱۷	دانشگاه یزد	صنعتی
۱۸	دانشگاه لرستان	بازرگانی
۱۹	دانشگاه تربیت مدرس*	کارشناسی ارشد و دکتری
۲۰	دانشگاه صنعتی شریف*	کارشناسی ارشد
۲۱	دانشگاه پیام نور**	نظری
۲۲	دانشگاه امام صادق***	
۲۳	دانشگاه آزاد اسلامی****	نظری، بازرگانی، حمل و نقل، صنعتی
۲۴	دانشگاه غیردولتی و غیرانتفاعی مفید	نظری
۲۵	مرکز آموزش عالی و غیرانتفاعی و غیردولتی رجا	صنعتی
۲۶	مرکز آموزش عالی و غیرانتفاعی و غیردولتی اشرافی اصفهانی	بازرگانی
۲۷	مرکز آموزش عالی و غیرانتفاعی و غیردولتی علامه محدث نوری	بازرگانی

* در این دانشگاه‌ها فقط دوره‌های تحصیلات تکمیلی برگزار می‌شود.

** نظام آموزشی در این دانشگاه فقط آموزش از راه دور است و ۴۷ مرکز و شعبه وابسته به آن برگزار کننده رشته اقتصاد هستند.

*** این دانشگاه یک دانشگاه مذهبی و غیردولتی است که رشته اقتصاد در آن تا مقطع کارشناسی ارشد به صورت پیوسته است.

**** این دانشگاه بزرگ‌ترین دانشگاه کشور است که غیردولتی است و ۱۰ شعبه آن در کشور مجری رشته اقتصاد هستند و ۳ شعبه دیگر آن مجری رشته اقتصاد در دوره‌های تحصیلات تکمیلی است.

۴- "مجله علوم اداری و اقتصاد"، انتشارات دانشکده علوم اداری و اقتصاد دانشگاه اصفهان،

۵- "مجله اقتصاد"، انتشارات دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی دانشگاه شهید بهشتی،

۶- "مجله اطلاعات سیاسی - اقتصادی"، انتشارات مؤسسه اطلاعات،

۷- "فصلنامه اقتصاد و مدیریت"، انتشارات دانشکده اقتصاد و مدیریت و علوم و تحقیقات تهران،

دانشگاه آزاد اسلامی،

۸- "فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی"، انتشارات معاونت امور اقتصادی وزارت امور

اقتصادی و دارایی،

۹- "مجله برنامه و بودجه"، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.

ابتدا رتبه‌بندی بر اساس تعداد مقالات چاپ شده اعضای هیأت علمی هر دانشکده صورت گرفته

است. در این میان مقالاتی که بیش از یک نویسنده دارد نیز برای هر یک از نویسندگان به عنوان یک مقالات محسوب می‌شود. به طور مثال مقاله:

« کمیجانی، اکبر و سعید عیسی زاده (۱۳۸۰). "تأثیر اجزای تقاضای نهایی بر اشتغال بخش‌های اقتصادی"، مجله تحقیقات اقتصادی، شماره ۵۹، پاییز و زمستان، ص ۱-۳۵ » به عنوان یک مقاله برای آقای دکتر کمیجانی به عنوان عضو هیأت علمی دانشکده اقتصادی دانشگاه تهران محسوب شده است و یک مقاله نیز برای آقای دکتر سعید عیسی‌زاده به عنوان عضو هیأت علمی گروه اقتصاد دانشگاه بوعلی سینا همدان در نظر گرفته شده است. شایان ذکر است که نویسندگان موردنظر حتماً باید عضو هیأت علمی گروه اقتصاد محسوب شوند. مقاله:

« محمودی، وحید (۱۳۸۲). "ارائه یک متدولوژی جدید، برای تجزیه تغییرات فقر به دو اثر رشد و توزیع مجدد"، مجله تحقیقات اقتصادی، ویژه نامه، پاییز و زمستان، ص ۱۶۵-۱۸۲ » از آنجایی که دکتر وحید محمودی عضو هیأت علمی دانشکده مدیریت دانشگاه تهران است، به امتیازات دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران اضافه نمی‌شود.

رتبه‌بندی دوم بر اساس تعداد صفحاتی است که به صورت مقاله در مجلات یادشده به چاپ رسیده است.

امتیاز پژوهشی فوق به صورت‌های مختلف تعدیل شده است که به اختصار توضیحاتی پیرامون هر یک ارائه می‌شود:

تعدیل اول) اندازه صفحه

اندازه صفحات مجلات موردنظر یکسان نبوده و مجلات در قطع‌های مختلفی منتشر می‌شود. بنا بر این رتبه‌بندی از طریق تعداد صفحات چاپ شده می‌تواند دارای چنین اشکالی باشد. برای رفع این مشکل بر اساس تعداد کلمه چاپ شده در هر صفحه عمل کردیم و بر مبنای متوسط تعداد کلمه چاپ شده جدول شماره ۲ را تنظیم کردیم.

جدول ۲- جدول تعدیل اندازه صفحه

ردیف	مجله	ضریب مجله
۱	مجله تحقیقات اقتصادی	۰/۴۷
۲	پژوهشنامه بازرگانی	۰/۵۲
۳	مجله علوم اداری و اقتصادی	۰/۵۷
۴	پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی	۰/۵۷
۵	اطلاعات سیاسی اقتصادی	۱
۶	اقتصاد و مدیریت	۰/۷۳
۷	مجله برنامه و بودجه	۰/۵۷
۸	پژوهش‌های اقتصادی ایران	۰/۵۵
۹	مجله اقتصاد	۰/۶۶

تعدیل دوم) ضریب نویسنده

از آنجایی که عمده امتیاز یک مقاله متعلق به نویسنده اول است، بنا بر این امتیاز ۱ که در رتبه‌بندی بر اساس تعداد مقاله برای هر نویسنده در یک مقاله منظور می‌شود، تعدیل می‌شود. در اینجا برای ضریب تعدیل از مقررات و قوانین وزارت علوم، تحقیقات و فناوری استفاده می‌شود.

جدول ۳- نحوه توزیع فعالیت‌های پژوهشی مشترک

سهم هر یک از همکاران از امتیاز مربوطه		تعداد همکاران
هر یک از بقیه همکاران	نفر اول	
-----	%۱۰۰	۱
%۴۵	%۸۵	۲
%۴۰	%۷۵	۳
%۳۵	%۷۰	۴
%۳۰	%۶۰	۵
$\leq$ %۲۸ (در مجموع %۱۴۰)	%۵۰	$\geq$ ۶

تعدیل سوم) ضریب مجله

ضریب مجله از جمله تعدیل‌هایی بوده است که در اغلب پژوهش‌های صورت گرفته وجود دارد. برخی از مطالعات صورت گرفته نظیر لابندوییتی (۱۹۹۹) و کلاتیزداک و همکاران (۲۰۰۱) به این مسأله پرداخته‌اند. در این مقاله ضریب مجلات معرفی شده بر اساس تقسیم بندی آنها به دو صورت علمی - پژوهشی و علمی - ترویجی از سوی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است. این وزارت خانه برای مجلات علمی - پژوهشی حداکثر نمره ۷ و برای مجلات علمی - ترویجی حداکثر نمره ۳ منظور کرده است.

بر این اساس مقالات مجلات یاد شده در ضرایب فوق تعدیل می‌شود.

جدول ۴- حداکثر امتیاز مجلات نه گانه

رتبه	اسم مجله	امتیاز
۱	مجله تحقیقات اقتصادی	۷
۲	پژوهشنامه بازرگانی	۷
۳	مجله علوم اداری و اقتصادی	۳
۴	پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی	۳
۵	اطلاعات سیاسی اقتصادی	۳
۶	اقتصاد و مدیریت	۷
۷	مجله برنامه و بودجه	۳
۸	پژوهش‌های اقتصادی ایران	۷
۹	مجله اقتصاد	۷

مأخذ: فهرست مجله‌های دارای اعتبار علمی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مهرماه ۱۳۸۰

در مورد نحوه محاسبات صورت گرفته به این شکل عمل شده است که ابتدا برای هر مقاله در مجلات نه گانه طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۷۰ یک پرونده تشکیل گردید. در این پرونده کد نویسنده، کد دانشگاهی که نویسنده عضو هیأت علمی آن است، کد مجله، تعداد صفحات مقاله، ضریب اندازه صفحه، ضریب مجله و در نهایت ضریب نویسنده درج شده است. اطلاعات به دست آمده از پرونده‌ها در قالب یک جدول ماتریسی به صورت زیر پیاده شده است. بدیهی است که هر سطر از ماتریس مورد نظر حاوی اطلاعات پیاده شده از هر مقاله است.

(۱)	(۲)	(۳)	(۴)	(۵)	(۶)	(۷)
کد نویسنده	کد دانشگاه	کد مجله	تعداد صفحه	ضریب اندازه صفحه	ضریب نویسنده	ضریب مجله
x_i	y_j	z_k	t_M	F_G	A_u	P_N
•	•	•	•	•	•	•
•	•	•	•	•	•	•
•	•	•	•	•	•	•
x_i	y_j	z_k	t_M	F_G	A_u	P_N

سپس با نرم افزار Excel محاسبات مورد نظر انجام گرفت. مثلاً در مورد دانشگاه تهران با کد (۱)، ابتدا معادلاتی که نویسنده آنها عضویت هیأت علمی گروه اقتصاد دانشگاه تهران را دارند را با دستور IF جدا کرده و تعداد آنها را جمع می‌کنیم. این روش را برای تمامی دانشگاه‌ها تکرار کرده و با مرتب کردن آنها می‌توانیم جدول شماره (۵) را به دست آوریم. حال اگر نتایج ستونی هر دانشگاه در مرحله قبل را در ستون (۴) ضرب کنیم و در آخر مجموع ستون را محاسبه کنیم و نتایج به دست آمده برای هر دانشگاه را مرتب کنیم، جدول شماره (۶) را خواهیم شد. برای تعدیل نتایج، عملیات مورد نظر در مرحله اول را در ستون (۶) ضرب کرده (تعدیل دوم) و به این سان جدول شماره (۷) بر اساس تعدیل ضریب نویسنده حاصل شده است. در تعدیل دیگری عملیات صورت گرفته در مرحله دوم (جدول شماره ۶) را در ستون (۵) ضرب می‌کنیم (تعدیل اول) و می‌توانیم جدول شماره (۸) را که بر اساس تعدیل اندازه صفحات مقالات شکل گرفته است را به دست آوریم. در تعدیل دیگری (از ترکیب تعدیل اول و دوم) نتایج مرحله قبل را در ستون (۶) ضرب می‌کنیم و از این راه جدول شماره (۹) به دست می‌آید و در نهایت با ضرب نمودن نتایج مرحله قبل در ستون (۷) و مرتب کردن نتایج می‌توانیم جدول شماره (۱۰) را که حاصل ترکیب سه تعدیل معرفی شده است، به دست آوریم.

۵- نتایج

جدول شماره ۵ رتبه‌بندی دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های کشور بر اساس تعداد مقاله است. بر این اساس دانشگاه‌های تهران، علامه طباطبایی و اصفهان رتبه‌های بالا و دانشگاه‌های سیستان و بلوچستان، امام صادق (ع)، یزد و مفید قم رتبه‌های پایین را کسب کرده‌اند. در جدول شماره ۶ این رتبه‌بندی بر اساس تعداد کل صفحات چاپ شده در مجلات ۹ گانه انجام شده است. همان‌طور که

در جدول مشخص شده، رتبه دانشگاه‌های پیام نور و الزهرا جابه‌جا شده و بوعلی سینا، تبریز و شهید باهنر ۲ رتبه پایین‌تر و در مقابل شهید چمران، امام صادق و مفید قم رتبه‌های بالاتر را به خود اختصاص داده‌اند. جداول شماره ۷، ۸، ۹ و ۱۰ رتبه‌بندی بر اساس تعدیلاتی است که در مدل توضیح داده شده است.

به نظر می‌رسد که توضیح این موارد حائز اهمیت باشد:

۱- بهترین شیوه برای رتبه‌بندی در نظر گرفتن مقالات منتشر شده توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های کشور در مجلات معتبر داخلی و همین‌طور در مجلات ISI است که به دلیل عدم دسترسی به آنها و وجود دو زبان متفاوت و ضرایب تعدیل متفاوت، هم در خصوص صفحات و هم در خصوص اعتبار مجلات و ضریب مجلات، از مجلات ISI صرف‌نظر شد و ملاک رتبه‌بندی مجلات معتبر فارسی داخلی قرار گرفت. از این‌رو مجله تحقیقات اقتصادی دانشگاه تهران که به زبان انگلیسی منتشر می‌شود نیز در مجلات منتخب قرار نگرفت،

۲- اصولاً این شیوه رتبه‌بندی به معنی دقیق کلمه "برتری" یک دانشکده را بر دانشکده دیگر نمی‌رساند. به نظر می‌رسد فقط می‌تواند یک چشم‌انداز از وضعیت را ترسیم کند.

در جدول شماره ۷ تعدیل بر اساس ضریب نویسنده صورت گرفته است. بر این اساس دانشگاه شیراز، دانشگاه تبریز و امام صادق یک رتبه بالاتر، مؤسسه عالی پژوهش و برنامه‌ریزی و دانشگاه چمران یک رتبه پایین‌تر، دانشگاه سیستان و بلوچستان ۳ رتبه پایین‌تر و دانشگاه‌های یزد و مفید قم مشترکاً رتبه ۱۹ و ۲۰ را در پایین جدول به خود اختصاص داده‌اند.

در جدول شماره ۸ تعدیل بر اساس اندازه صفحات صورت گرفته است. این تعدیل نسبت به جدول شماره ۶ صورت گرفته و تا رتبه چهاردهم رتبه‌بندی تغییری نداشته است و تغییرات از رتبه ۱۵ تا ۱۹ صورت پذیرفته است.

جدول شماره ۹، دو تعدیل اندازه صفحات و ضریب نویسنده هم‌زمان صورت گرفته است و تغییرات آن نیز نسبت به جدول شماره ۸ در رتبه‌های ۱۲ و ۱۳ جابه‌جا شده‌اند و دانشگاه امام صادق یک رتبه بالاتر و دانشگاه مفید قم یک رتبه پایین‌تر آمده است. جدول شماره ۱۰ رتبه‌بندی بر اساس هر سه تعدیل به صورت هم‌زمان انجام شده است که به نظر می‌رسد کامل‌ترین رتبه‌بندی نسبت به رتبه‌بندی‌های قبلی باشد که بیشترین ارتقای رتبه مربوط به دانشگاه مفید قم است که از رتبه آخر به رتبه هفدهم آمده و بیشترین تنزل رتبه مربوط به دانشگاه‌های بوعلی سینا همدان و سیستان و بلوچستان با ۲ رتبه بوده است.

جدول ۵- رتبه‌بندی براساس تعداد مقاله

رتبه	تعداد مقاله	دانشکده اقتصاد	ردیف
۱	۱۵۹	دانشگاه تهران	۱
۲	۱۴۷	دانشگاه علامه طباطبایی	۲
۳	۱۱۶	دانشگاه اصفهان	۳
۴	۷۸	دانشگاه آزاد اسلامی	۴
۵	۵۵	دانشگاه شهید بهشتی	۵
۶	۳۸	مؤسسه عالی پژوهش و برنامه‌ریزی	۶
۷	۳۴	دانشگاه شیراز	۷
۸	۲۶	دانشگاه تربیت مدرس	۸
۹	۲۲	دانشگاه پیام نور	۹
۱۰	۱۷	دانشگاه الزهرا	۱۰
۱۱	۱۶	دانشگاه مازندران	۱۱
۱۲	۱۴	دانشگاه بوعلی سینا همدان	۱۲
۱۳	۱۰	دانشگاه فردوسی مشهد	۱۳
۱۴-۱۵	۷	دانشگاه شهید چمران	۱۴
۱۴-۱۵	۷	دانشگاه تبریز	۱۵
۱۶	۵	دانشگاه شریف	۱۶
۱۷	۴	دانشگاه شهید باهنر کرمان	۱۷
۱۸-۱۹	۳	دانشگاه سیستان و بلوچستان	۱۸
۱۸-۱۹	۳	دانشگاه امام صادق	۱۹
۲۰-۲۱	۲	دانشگاه یزد	۲۰
۲۰-۲۱	۲	دانشگاه مفید قم	۲۱

جدول ۶- رتبه‌بندی بر اساس تعداد کل صفحات مقالات

رتبه	تعداد کل صفحات	دانشکده اقتصاد	ردیف
۱	۴۰۳۴	دانشگاه تهران	۱
۲	۳۱۲۸	دانشگاه علامه طباطبایی	۲
۳	۲۸۲۹	دانشگاه اصفهان	۳
۴	۱۴۲۸	دانشگاه آزاد اسلامی	۴
۵	۱۳۴۲	دانشگاه شهید بهشتی	۵
۶	۱۰۹۵	مؤسسه عالی پژوهش و برنامه‌ریزی	۶
۷	۷۳۶	دانشگاه شیراز	۷
۸	۶۶۲	دانشگاه تربیت مدرس	۸
۹	۴۴۷	دانشگاه الزهرا	۹
۱۰	۴۰۵	دانشگاه پیام نور	۱۰
۱۱	۳۹۲	دانشگاه مازندران	۱۱
۱۲	۲۳۱	دانشگاه فردوسی مشهد	۱۲
۱۳	۲۱۱	دانشگاه شهید چمران	۱۳
۱۴	۱۹۰	دانشگاه بوعلی سینا همدان	۱۴
۱۵	۱۰۳	دانشگاه امام صادق	۱۵
۱۶	۹۹	دانشگاه شریف	۱۶
۱۷	۸۸	دانشگاه تبریز	۱۷
۱۸	۷۸	دانشگاه مفید قم	۱۸
۱۹	۶۸	دانشگاه شهید باهنر کرمان	۱۹
۲۰	۶۷	دانشگاه سیستان و بلوچستان	۲۰
۲۱	۳۰	دانشگاه یزد	۲۱

جدول ۷- رتبه‌بندی براساس تعداد مقاله تعدیل شده بر اساس ضریب نویسنده

رتبه	تعداد مقاله	دانشکده اقتصاد	ردیف
۱	۱۴۴/۱۵	دانشگاه تهران	۱
۲	۱۲۴/۵	دانشگاه علامه طباطبایی	۲
۳	۸۶	دانشگاه اصفهان	۳
۴	۶۵/۳۸	دانشگاه آزاد اسلامی	۴
۵	۴۲/۷	دانشگاه شهید بهشتی	۵
۶	۳۱/۷۵	دانشگاه شیراز	۶
۷	۲۵/۴	مؤسسه عالی پژوهش و برنامه‌ریزی	۷
۸	۲۲/۱۵	دانشگاه تربیت مدرس	۸
۹	۱۷/۸	دانشگاه پیام نور	۹
۱۰	۱۵/۱۵	دانشگاه الزهرا	۱۰
۱۱	۱۳/۴۵	دانشگاه مازندران	۱۱
۱۲	۱۲/۲	دانشگاه بوعلی سینا همدان	۱۲
۱۳	۸/۸۵	دانشگاه فردوسی مشهد	۱۳
۱۴	۶/۸۵	دانشگاه تبریز	۱۴
۱۵	۶/۷	دانشگاه شهید چمران	۱۵
۱۶	۴/۷	دانشگاه شریف	۱۶
۱۷	۳/۳	دانشگاه شهید باهنر کرمان	۱۷
۱۸	۱/۹	دانشگاه امام صادق	۱۸
۱۹-۲۰	۱/۸۵	دانشگاه یزد	۱۹
۱۹-۲۰	۱/۸۵	دانشگاه مفید قم	۲۰
۲۱	۱/۶	دانشگاه سیستان و بلوچستان	۲۱

جدول ۸- رتبه‌بندی بر اساس تعدیل اندازه صفحات

رتبه	تعداد کل صفحات	دانشکده اقتصاد	ردیف
۱	۲۲۳۸/۷۳	دانشگاه تهران	۱
۲	۱۹۰۷/۷۵	دانشگاه علامه طباطبایی	۲
۳	۱۵۴۶/۳۱	دانشگاه اصفهان	۳
۴	۹۷۳/۶۳	دانشگاه آزاد اسلامی	۴
۵	۸۰۸/۶۱	دانشگاه شهید بهشتی	۵
۶	۴۴۸/۵۵	مؤسسه عالی پژوهش و برنامه‌ریزی	۶
۷	۳۷۶/۷۱	دانشگاه شیراز	۷
۸	۳۷۶/۸۱	دانشگاه تربیت مدرس	۸
۹	۲۷۰/۷۱	دانشگاه الزهرا	۹
۱۰	۲۴۲/۰۹	دانشگاه پیام نور	۱۰
۱۱	۲۲۲/۶۱	دانشگاه مازندران	۱۱
۱۲	۱۳۲/۹۳	دانشگاه فردوسی مشهد	۱۲
۱۳	۱۲۶/۵۸	دانشگاه شهید چمران	۱۳
۱۴	۱۲۲/۱۸	دانشگاه بوعلی سینا همدان	۱۴
۱۵	۷۲/۶۴	دانشگاه تبریز	۱۵
۱۶	۵۲/۱۴	دانشگاه شریف	۱۶
۱۷	۵۱/۳۱	دانشگاه امام صادق	۱۷
۱۸	۴۲/۸۱	دانشگاه مفید قم	۱۸
۱۹	۳۶/۲۱	دانشگاه شهید باهنر کرمان	۱۹
۲۰	۳۳/۷۴	دانشگاه سیستان و بلوچستان	۲۰
۲۱	۱۶	دانشگاه یزد	۲۱

جدول ۹- رتبه‌بندی بر اساس تعداد کل صفحات بر اساس اندازه و ضریب نویسنده

رتبه	تعداد کل صفحات	دانشکده اقتصاد	ردیف
۱	۱۹۸۴/۹۸	دانشگاه تهران	۱
۲	۱۵۹۳/۹۷	دانشگاه علامه طباطبایی	۲
۳	۱۱۳۳/۱۷	دانشگاه اصفهان	۳
۴	۸۰۰/۲۸	دانشگاه آزاد اسلامی	۴
۵	۶۱۱	دانشگاه شهید بهشتی	۵
۶	۴۱۵/۲۳	مؤسسه عالی پژوهش و برنامه‌ریزی	۶
۷	۴۰۲/۴۵	دانشگاه شیراز	۷
۸	۳۱۹/۵۹	دانشگاه تربیت مدرس	۸
۹	۲۴۴/۲۸	دانشگاه الزهرا	۹
۱۰	۱۸۶/۰۷	دانشگاه پیام نور	۱۰
۱۱	۱۷۹/۷۱	دانشگاه مازندران	۱۱
۱۲	۱۲۱/۸۵	دانشگاه چمران	۱۲
۱۳	۱۱۷/۴۲	دانشگاه فردوسی مشهد	۱۳
۱۴	۹۵/۶۳	دانشگاه بوعلی سینا همدان	۱۴
۱۵	۷۰/۱۴	دانشگاه تبریز	۱۵
۱۶	۴۸/۵۹	دانشگاه شریف	۱۶
۱۷	۴۰/۲۴	دانشگاه مفید قم	۱۷
۱۸	۳۲/۱۸	دانشگاه امام صادق	۱۸
۱۹	۲۶/۶۶	دانشگاه شهید باهنر کرمان	۱۹
۲۰	۱۸/۵۷	دانشگاه سیستان و بلوچستان	۲۰
۲۱	۱۵/۲۲	دانشگاه یزد	۲۱

جدول ۱۰- رتبه‌بندی بر اساس اعمال تمام تعدیلات (اندازه صفحه، ضریب نویسنده و ضریب مجله)

رتبه	تعداد کل صفحات	دانشکده اقتصاد	ردیف
۱	۱۱۶۶۴/۴۶	دانشگاه تهران	۱
۲	۸۲۲۱/۶	دانشگاه علامه طباطبایی	۲
۳	۶۰۲۵/۹۲	دانشگاه اصفهان	۳
۴	۳۴۰۱/۶۱	دانشگاه شهید بهشتی	۴
۵	۳۳۷۷/۸۶	دانشگاه آزاد اسلامی	۵
۶	۲۵۳۷/۱۶	مؤسسه عالی پژوهش و برنامه‌ریزی	۶
۷	۱۷۵۴/۱۸	دانشگاه تربیت مدرس	۷
۸	۱۶۵۷/۴۳	دانشگاه شیراز	۸
۹	۱۴۰۱/۱۶	دانشگاه الزهرا	۹
۱۰	۱۰۹۲/۷۰	دانشگاه مازندران	۱۰
۱۱	۱۰۶۵/۶۷	دانشگاه پیام نور	۱۱
۱۲	۵۸۸/۵۹	دانشگاه فردوسی مشهد	۱۲
۱۳	۴۵۱/۹۴	دانشگاه چمران	۱۳
۱۴	۴۳۱/۷۰	دانشگاه بوعلی سینا همدان	۱۴
۱۵	۳۴۰/۱۵	دانشگاه شریف	۱۵
۱۶	۲۶۷/۰۰	دانشگاه تبریز	۱۶
۱۷	۱۷۹/۰۵	دانشگاه مفید قم	۱۷
۱۸	۱۵۹/۱۵	دانشگاه امام صادق	۱۸
۱۹	۱۵۷/۸۷	دانشگاه شهید باهنر کرمان	۱۹
۲۰	۱۲۹/۹۶	دانشگاه سیستان و بلوچستان	۲۰
۲۱	۶۳/۲۵	دانشگاه یزد	۲۱

فهرست منابع

- ۱- اقبالی، علیرضا، ریحانه گسگری، عبدالمحمد شیبانی و الخاص ویسی، (۱۳۸۱)، رتبه‌بندی مراکز دانشگاه پیام نور، طرح تحقیقاتی، معاونت پژوهشی دانشگاه پیام نور.
- 2- Cai-liu,N., Y.Cheng, and L.Liu., (2004), “Academic Ranking of World University”, Institute of Higher Education, Shanghai Jiao Tong University, Working Paper.
- 16- Carter,Terry, (1998), “Rankled by the Ranking”, *ABA Journal*, Vol.84, March, PP.46-53.
- 17- Dusansky,R. and C.Vernon, (1998), “Ranking of U.S Economic Department”, *Journal of Economics Perspective*, Vol 12, No. 1,PP157-170.
- 18- Kalaitzidakis, P.T.P. Mamuneas and T.Stengos, (2001), “Rankings of Academic Journals and Institutions in Economics”, University of Cyprus, Working Paper, October.
- 19- Kersten, Glenn, (2000), “Grading on the Curve: College Rating and Ranking, Point of Reference”, January, [www.sls.lib.il.us/refernce/por/features/99/Collrank.html].
- 20- Laband, D and M. Piette, (1990), “ The Relative Impacts of Economics Journals,1970-1990”, *Journal of Economics literature*, Vol.32,No.2,PP. 640 -666.
- 21- Schatz, Martin. D., (1993), “what’s wrong with MBA Ranking Survey?”, *Management Research News*, Vol69 N.7, 1993, PP 15-18.
- 22- Scott,L.C. and P.M Mitias, (1996), “Trends in Ranking of Economic Departments in the US: An Update”, *Economic Inquiry*, Vol34, PP.378-400.